

Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi (IGAD)

Çev. Fatma Günce Kanlı

Tarihçe

Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi (IGAD), 1986 yılında kurulan Hükümetler Arası Kuraklık ve Kalkınma Otoritesi'ni (IGADD) hükümsüz kılmak amacıyla 1996 yılında Doğu Afrika'da kurulmuştur. 1974 ile 1984 yılları arasında yaygın olarak yinelenen şiddetli kuraklık ve diğer doğal afetler, Doğu Afrika bölgesinde açlığa, ekolojik bozulmaya ve ekonomik sıkıntılara neden olmuştur. Aynı zamanda her ülke bu durumla başa çıkmada önemli çabalar göstermişler ve uluslararası toplumlardan cömert destekler almışlardır, sorunun önemi ve boyutu, ulusal çabalara ilave olan bölgesel yaklaşım adına güçlü bir biçimde tartışılmıştır.

IGAD'a üye olan ülkeler: Cibuti, Eritre, Etiyopya, Kenya, Somali, Sudan ve Uganda'dır.

Devlet ve Hükümet Başkanları Asamblesi, IGADD'ı yeniden canlandırmak ve üye ülkeler arasında işbirliğini geliştirmek adına 1955 yılının Nisan ayında Addis Ababa'da, bir deklarasyon yayınlamıştır. 21 Mart 1996 yılında, Devlet ve Hükümet Başkanları Asamblesi "IGADD Sözleşme/ Anlaşması'nı Değiştirme Resmi Belgesini" yeniden oluşturulmuş olan IGAD'ı "Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi" yeni bir isimle kurma adına Nairobi'de imzalamıştır. Yeniden oluşturulmuş olan IGAD, bölgesel işbirliği alanlarını geliştirme ve yeni organizasyon yapısı ile birlikte IGAD Devlet ve Hükümet Başkanları Asamblesi tarafından 25 Kasım 1996 yılında Cibuti Cumhuriyeti'nin başkentinde faaliyete geçmiştir.

Prensipier:

Üye ülkeler yükümlülüklerini resmi bir şekilde aşağıdaki prensipler temelinde yeniden teyit etmişlerdir:

- a. Bütün üye ülkelerin eşit bağımsızlığı,
- b. Üye ülkelerin iç işlerine müdahale etmeme,
- c. Diyalog aracılığı ile devletlerarası ve devlet içi çatışmaların barışçıl çözümü,

- d. Bölgesel barış istikrarının devamı,
- e. Bu anlaşma altındaki işbirliği dolayısıyla gerçekleşen menfaatlerin karşılıklı ve adil paylaşımı,
- f. Afrika İnsan Hakları Şartı koşulları ile uyumlu olarak insan haklarını tanıma, teşvik ve koruma.

Misyon:

IGAD'ın misyonu, üye ülkelerin artan işbirliği aracılığı ile başarı elde etme çabalarına destek olmak ve ihtiyaçları gidermektir:

- Gıda güvencesi ve çevre koruması,
- Barış ve güvenliğin artırılması ve devam ettirilmesi ve insancıl ilişkiler,
- Ekonomik işbirliği ve bütünleşme.

Vizyon:

IGAD, kendi bölgesinde barışı, refahı ve bölgesel bütünleşmeyi elde etme adına ilk bölgesel örgüt olacaktır.

IGAD'ın amaçları şunlardır:

- Ortak kalkınma stratejileri geliştirmek; sosyal, teknolojik ve bilimsel alanlarda makro-ekonomik politikaları ve programları giderek uyumlaştırmak;
- Politikaları uyumlaştırmak konusunda ticaret, gümrük, nakliye, iletişim, tarım ve doğal kaynaklar ve bölge dahilinde mal, hizmet ve kişilerin serbest dolaşımını arttırmak.
- Yabancı, sınır ötesi ve iç ticaret ile yatırım için yeterli çevreyi tesis etmek;
- Bölgesel gıda güvencesine ulaşmak ve üye ülkelerin kuraklık, diğer doğal ve suni afetler ve bunların sonuçları ile birlikte mücadele edilmesindeki çabalarına destek vermek ve yardımcı olmak;
- Bölgesel gıda güvencesine ulaşma, doğal kaynakların sürdürülebilir gelişimi, çevrenin korunması, üye ülkelerin kuraklık, diğer doğal ve suni afetler ve bunların sonuçları ile ortaklaşa mücadele edilmesi yönündeki çabalara destek

vermek ve yardımcı olmak adına program ve projelere başlamak, teşvik etmek;

- Bölgede taşımacılık, haberleşme ve enerji alanlarında düzenli ve bütüncü altyapıyı düzenlemek ve geliştirmek;
- Ülkeler arası ve ülke içi çatışmaları diyaloglar aracılığıyla engellemek, yönetmek ve çözümlenmek adına bölgede barış ve istikrarı sağlamak, bölge dahilinde mekanizmalar oluşturmak;
- Bölgesel işbirliğinin yapısı dahilinde acil, kısa, vadeli ve uzun vadeli programları uygulama adına kaynakları harekete geçirmek;
- Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA) ve Afrika Ekonomi Topluluğu'nun amaçlarını desteklemek ve bunların farkına varmak;
- Araştırma geliştirmede işbirliğini, bilim ve teknolojiye uygulamayı kolaylaştırmak, desteklemek ve güçlendirmek.

IGAD'ın Stratejisi

IGAD'ın stratejisi, 2003 yılında özenle hazırlanmış ve 10. Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde kabul edilmiştir.

Bu strateji, IGAD'ın yetkileri doğrultusunda öncelikli kalkınma programlarına yol göstermeye ve IGAD bölgesinde barış, refah ve bölgesel bütünleşmeye ulaşmada ilk bölgesel ekonomik örgüt gibi gelişmeye yönelik tutarlı bir yapı sağlamaktadır. Üye ülkelerin IGAD bölgesinde tutarlı bölgesel ekonomik işbirliğine erişme isteğinden strateji özünü ve gayretini tasarlamaktadır. Söz konusu strateji, aşağıdaki hususları içermektedir:

- Geçmişte kazanılmış deneyimler;
- Kalkınma işbirliği koşullarının günümüzdeki çerçevesi ve
- Bölgenin karşılaştığı bölgesel, küresel zorluklar ve acil durumlar.

IGAD, strateji hazırlamada prensiplerin aidiyetini, katılımını ve ortaklığını benimsemekte ve kullanmaktadır. Bunun yanı sıra IGAD, strateji hazırlama

konusunda çalışanları, üye ülkeler ve IGAD ortakları ile birlikte mümkün olan en yüksek alanı kapsamaktadır.

Strateji belgesi, beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ekonomik ve sosyal durumunun altını çizerek bölge profiline genel bakışını göstermektedir. IGAD'ın tarihine bakıldığında, söz konusu bölgesel örgütün kuruluşu için var olma nedeni olarak görülmektedir. Bu bölüm, bölgesel kalkınma aracı olarak IGAD'ın güçlerinden bazılarını aktarmaktadır. Aynı zamanda bu bölüm, karşılaşılan güçlük ve baskılardan, stratejiye odaklanmada ve onu netleştirmede faydalanılacak daha önceden öğrenilmiş önemli derslerden bahsetmektedir.

Stratejinin ikinci bölümü, IGAD'ın vizyon ve misyon bildirisini sunmaktadır. Aynı zamanda bu bölüm, IGAD'ın yetkili halini sürdürmesine yönelik hareket edecek prensip ve değerler arasında bulunan stratejinin diğer önemli görüşlerini de tanımlamaktadır; IGAD'ın stratejik açılımı ve ortaklığı ile IGAD'ın karşılaştırmalı yararları gibi. Ayrıca bu bölüm; stratejinin esnekliği, canlılığı ve yapısının koşulları bakımından da özelliklerini sunmaktadır.

Stratejinin ana faaliyetlerinin detayları, üçüncü bölümde bulunmaktadır. Bu bölüm, bölgesel işbirliğinin karmaşık ve daima değişen yapısı ile ilgili birkaç ana stratejik konuya yönelme ihtiyacını tespit etmektedir. Bunlar; kalkınma konusunda bilgi paylaşımı, kabiliyet geliştirme, ortaklık kurma, antlaşmalar, kolaylaştırıcı araştırma ve teknoloji geliştirme gibi siyasi konuları içermektedir.

Dördüncü bölüm, stratejinin asıl hamlesidir. Bu bölüm; tarım ve çevre, siyasi ve insani ilişkiler ile ekonomik işbirliği gibi kendisi için öncelikli olan üç sektöre yönelik programlar sunmaktadır. Programların ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi mühim konuların oldukça detaylı tanımları bu bölümde yer almaktadır.

Beşinci bölüm, strateji uygulama konusunda önemli sorunların altını çizmektedir. Stratejinin başarılı uygulaması, yalnızca IGAD'ın üye ülkelerinin,

Sekretaryası'nın ve IGAD Ortakları Forumu'nun (IPF) uyumlu ortak çabalar aracılığı ile fark edilebilir.

Stratejinin sonunda, IGAD'ın Sekretaryası'nın yetkilerini uygulamasına öncülük eden, aynı zamanda üye ülkeler ve programların birçoğunu finanse eden IPF tarafından sahip olunan en önemli araç olduğu fark edilmiştir. Stratejiyi formülleyen sürecin çeşitli aşamalarında, girişim ve faaliyetlerin seviyesi ile Sekretarya'nın kapasitesinin orantılı olmasından ziyade, daha çok odaklanılmış olan stratejinin bölgesel program önceliklerinin azalması anlamına gelmediği daha açık bir şekilde görülmektedir. Bu noktada IGAD'ın kapasitesinin, IGAD idaresinde olan üye ülkelerdeki teknik ve kurumsal kapasitenin her ikisini de çevrelemekte olduğunun altı çizilmelidir.

IGAD-Hükümetsele Olmayan Kuruluşlar & Sivil Toplum Forumu

- Hartum Deklarasyonu'nda, Hükümetler Arası Kalkınma Otoritesi'nin Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyindeki Sekizinci Zirvesi, bölge halkının " kültürel, ideolojik, etnik ve ulusal farklılıkları aşan daha güçlü ve bağlı bir birlik" özlemine dikkat çekmekte ve üye ülkeler tarafından alınmış bazı tedbirleri önermektedir.
- "Ulusal düzeyde, bölgede katılımcı demokrasiyi destekleme çabalarına katkıyı arttırmak amacıyla sivil toplum kuruluşları arasında bölgesel kurumları teşvik etmek."
- Hartum Deklarasyonu ile IGAD Sekretaryası ve IGAD bölgesindeki sivil toplum kuruluşları arasında anlamlı bir kesişim noktasının inşası gibi önemli bir adım atılmıştır. Kesişim noktası, IGAD Sekretaryası ile sivil toplum arasında; ve bölgedeki sivil toplum kuruluşları arasında bilgi ve deneyimlerin etkileşimi ve değişimi adına bir mekanizma sağlayacaktır. Bu durum, birlik ve kalkınmaya yönelik bölge halkının tümü için ortak çıkarları gözetmek adına ülkeler boyunca

ve bütün seviyeler dahilinde geniş ölçüde arttırılmış işbirliği imkanı sunmaktadır.

- Bu doğrultuda, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve Hkmetsel Olmayan Kuruluşlar, "merkez kurumlar ve kamu grupları arasında değerli ve ucuz maliyetli arabulucu" olarak hizmet vermektedir.
- İnsanların durumunu geliştirmek, ilgi alanlarını geliştirmek ve doğrularını savunmak adına STK ve Hkmetsel Olmayan Kuruluşların göstermiş oldukları kendi kendini organize etme çabaları, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir unsurdur.